

● ● ● ● ● ● Sinds augustus 2010
 fungeert in Tunis een
 regionaal landbouwbureau
 voor de Maghreblanden
 (Marokko, Algerije, Tunesië,
 Libië en Mauritanië).
 Een Nederlandse delegatie uit
 de tuinbouwsector bezocht op
 uitnodiging van dit bureau
 Marokko en Tunesië.
 Zoals bekend is het op dit
 moment een onrustige regio.
 Leden van de delegatie
 hadden dus vragen over het
 ondernemingsklimaat
 en de betrouwbaarheid
 van afspraken.

Voldoende aanknopingspunten ondanks spanning

Tuinbouwmissie naar Marokko en Tunesië

Marokko heeft een associatieverdrag met de Europese Unie, waarmee vrijhandel voor een groot deel is gerealiseerd. Het komend jaar wordt naar alle waarschijnlijkheid ook de handel in landbouwgoederen meer vrijgegeven. Die is nu nog voor een groot deel beschermd.

Landbouw is een van de belangrijkste pijlers van de Marokkaanse economie: bijna de helft van de beroepsbevolking is werkzaam in deze sector. In 2008 introduceerde Marokko het Plan Maroc Vert (zie kader). Dat is het beleidsplan voor modernisering van de agrosector, waarbij in ruim tien jaar de landbouwsector op internationaal niveau moet worden gebracht. De enorme groei in de steeds professioneler wordende tuinbouw is een duidelijk teken van de eerste resultaten.

Logistiek is Marokko goed op orde. De stad Agadir heeft een grote haven en er zijn veel vliegvelden. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan het verbeteren van de infrastructuur en er komt een tweede grote haven in het noorden bij Oujda.

Vasco Rodrigues, economisch attaché van de Nederlandse ambassade in Rabat, schetst de Marokkaanse zakencultuur: "Wil je hier iets opbouwen, verwacht dan niet dat het morgen is geregeld. Investeer in relaties, zowel in politieke contacten als in die met bedrijven. Houd er rekening mee dat men hier niet gauw nee zegt, en dat een ja niet betekent dat het in orde is. Engels als voertaal kan best, maar hier spreekt men vooral Frans en belangstelling voor de Marokkaanse cultuur is belangrijk voor een vruchtbare samenwerking."

Bij een bezoek van de delegatie aan het ministerie van Landbouw in Rabat legde de secretaris-generaal, de heer Moha Marghi, de nadruk op tuinbouw, marketing, irrigatie en verbetering van groene kennis als gebieden voor verdere samenwerking met Nederland. Aan dr. Hamid Ben Azzou, directeur-generaal van de Marokkaanse tegenhanger van de nieuwe Voedsel- en Warenautoriteit (nVWA), verzocht Willem Baljeu, toenmalig directeur van Frugi Venta, om eenvoudiger procedures rondom de export en controle van tuinbouwproducten vanuit de EU naar Marokko.

De Nederlandse delegatie naar Marokko en Tunesië. Die bestond uit onder meer medewerkers van Alterra, Agro Care, DPA, Frugi Venta, Koppert Biological Systems, Levarht, Rijk Zwaan, Tebarint en TNI.

“We moeten dit vraagstuk benaderen vanuit het perspectief van de teler”, aldus Baljeu. Hij zou ook graag producten naar Marokko exporteren, vooral tomaten, paprika's, appels en peren. “In de zomer kampt Marokko immers vaak met tekorten, terwijl er dan in Noord-Europa een groot aanbod is.” Dat is een nieuw gezichtspunt voor de Marokkanen, “maar op zichzelf een goed idee, dat het verdient nader te worden bekeken”, zo was de reactie.

De delegatie bezoekt vervolgens DELASSUS, een modern citrus-exportbedrijf in de buurt van Casablanca, een Marokkaanse supermarkt en Fleuritel, een bedrijf dat avocado's, bloemen en clementines produceert.

Tunesië

Evenals Marokko, heeft Tunesië een associatieakkoord met de EU. Tunesië heeft echter geen specifiek investeringsprogramma voor

de landbouw. Wel is er het Agence pour le Promotion des Investissements Agricole (APIA, zie kader). Mede door de goed ontwikkelde toeristische sector stijgt de vraag naar voedingsmiddelen, vooral in het

“De missie heeft ons een goed beeld verschaft, dat je niet krijgt als je gericht zaken doet”

luxesegment, en is er behoefte aan modernisering van de retailsector, de agrologistiek en de verwerkende industrie. De relatief kleinschalige tuinbouwsector in Tunesië biedt interessante mogelijkheden. Er is een goed klimaat en een gunstige ligging ten opzichte van Europa. Opmerkelijk is ook de opkomst van de biologische landbouw. In Tunesië is bijna 90% van de bevolking geschoold. Het is een tamelijk westerse

samenleving, waarin je bijna alles kunt kopen. Alhoewel het land op dit moment in afwachting is van de verkiezingen op 24 juli, heerste er tijdens het bezoek een sfeer vol verwachting zijn. Bestrijding van corruptie

heeft in het nieuwe Tunesië bijzondere aandacht. Dit zal ongetwijfeld een positieve invloed hebben op het ondernemingsklimaat. In vergelijking met andere Maghreblanden is de economie van Tunesië meer divers en is de infrastructuur goed op orde. Transport over zee tussen Tunis en Rotterdam duurt vier dagen. Overslag in Marseille kan ook.

De delegatie bezoekt in Tunesië de haven en de veiling van Tunis, het moderne fruit- en olijvenproductiebedrijf Sadira, een kruidenboerderij en vervolgens een supermarkt. Evenals in Marokko bleken ook hier in de supermarkt niet alle groente- en fruitproducten even vers. “Er is een gebrek aan concurrentie”, merkte een delegatielid op, “een contrast met de hoogwaardige kwaliteit van met name het fruit en de kruiden die worden geëxporteerd naar het Verenigd Koninkrijk.”

Willem Baljeu ziet veel mogelijkheden in Tunesië. “Het land is niet erg bureaucratisch en de mensen zijn energiek. Het is een land van waaruit je goed zou kunnen exporteren naar zowel Europa als het Midden-Oosten.”

Om het Plan Maroc Vert te realiseren, stelt de Marokkaanse overheid jaarlijks bijna € 675 miljoen en 50.000 hectare extra ter beschikking. Enkele strategische pijlers zijn:

- Landbouw als hefboom voor groei; het aantrekken van € 5 miljard aan (private) investeringen
- Schaalvergroting als organiserend model voor de landbouw
- Aansluiting van de agrosector op de wereldwijde economie
- Vergrote samenwerking tussen organisaties in de agrosector
- Verduurzaming door onder andere beter waterbeheer en het gebruik van hernieuwbare energie

Voor meer informatie, zie www.ada.gov.ma.

De aanwezigheid van de Tunesische interim-minister van Landbouw, de heer Mohktar Jallali, tijdens de drukbezochte receptie op de residentie van de Nederlandse ambassade te Tunis was in ieder geval een duidelijk indicatie van de Tunesische betrokkenheid.

Conclusie

Of het nou de moeite waard was om een hele week uit het leven van een drukke ondernemer te besteden aan deze missie? “Dubbel en dwars”, antwoordden de leden van de delegatie unaniem. “We hebben nu een veel beter beeld van die landen. Dat krijg je niet als je gericht zaken doet. Natuurlijk krijg je op bijeenkomsten met de overheid vaak algemene informatie, maar elkaar een hand geven, even wat informeel uitwisselen en kunnen refereren aan ons bezoek, is waardevol. Het Landbouwbureau Maghreb stelde een programma samen waardoor wij in contact kwamen met een mooie afspiegeling van lokale bedrijven in de tuinbouwsector. En de Nederlandse ambassadeurs in Marokko en Tunesië hebben ervoor gezorgd dat we contacten konden leggen waar we mee verder kunnen.’

Hilde Huizenga (Peredour) en Niek van Dijk (ministerie van EL&I)

Agence pour le Promotion des Investissements Agricole (APIA)

Het Tunesische agentschap voor investeringen in de landbouwsector runt een stelsel van voorzieningen en voordelen voor buitenlandse investeerders, zoals:

- Premies op investeringen tussen de 7 en 40% van het geïnvesteerde bedrag
- Fiscale voordelen voor buitenlandse ondernemingen die ten minste 70% van de in Tunesië gerealiseerde productie exporteren naar het buitenland

Voor meer informatie (vooral nog alleen in het Frans), zie www.apia.com.tn.

De Marokkaanse en Tunesische productie van de belangrijkste groente- en fruitsoorten (x 1.000 ton)

	Marokko			Tunesië		
	2006	2008	2010	2006	2008	2010
Appels	374	404	400	120	110	112
Druiven	363	290	304	132	132	135
Sinaasappels	788	780	771	127	171	163
Mandarijnen	454	450	473	791	757	880
Tomaten	1.245	1.312	1.293	855	1.170	1.292

Bron: Euromonitor.

De Marokkaanse en Tunesische export van groente en fruit - wereldwijd en naar Nederland (in miljoenen euro's)

		Marokko			Tunesië		
		2005	2007	2009	2005	2007	2009
Export groente naar	Wereld	209	308	325	8	19,4	25,7
	NL	3,8	10,6	21,6	0,02	0,1	0,3
Export fruit naar	Wereld	316	308	304	90,7	132,8	152
	NL	28,3	26,8	36	0,8	1,9	1,1

Bron: UN Comtrade.